

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA Rizikové chování ve školním prostředí – rámcový koncept Příloha č. 11 <i>Název: Záškoláctví</i> <i>Autor: PaedDr. Miroslava Salavcová, Mgr. Vladimír Foist</i>	
Typ rizikového chování	Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka základní či střední školy při vyučování (absenci žáka omlouvá pedagogický pracovník, nikoliv rodič, a to na základě písemné žádosti zákonného zástupce či plnoletého žáka, vždy v souladu s pravidly školy, která musí být uvedena ve školním řádu). Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku a povinnost žáků do školy chodit řádně a včas. Nezřídká je spojeno s dalšími typy rizikového chování, které negativně ovlivňují osobnostní vývoj jedince. Postup pro řešení záškoláctví je součástí školního řádu, a to jak základních, tak středních škol. Školský zákon v § 30 stanovuje, že ředitel školy vydává školní řád, který mj. upravuje práva a povinnosti žáků a jejich zákonných zástupců ve škole, informuje o provozu a vnitřním režimu školy, upravuje podmínky ochrany žáků před rizikovým chováním, obsahuje pravidla pro hodnocení výsledků jejich vzdělání. Školní řád zveřejní ředitel na přístupném místě ve škole a seznámí s ním zaměstnance i žáky. Dále informuje o jeho vydání a obsahu zákonné zástupce nezletilých žáků. Školy si upravují postup pro případy záškoláctví interně, takže se liší v počtu neomluvených hodin, které jsou již vymezovány jako porušení školního řádu a jsou obvykle postihovány kázeňsky (viz výše). Tyto úpravy však musejí být vždy v souladu se zákonnými normami. Školní docházku eviduje třídní učitel a při podezření na záškoláctví nebo v případě, že je doklad potvrzující důvod nepřítomnosti žáka nevěrohodný, se obrací na zákonného zástupce nezletilého žáka, nebo může požádat o spolupráci věcně příslušný správní orgán. Prevence záškoláctví, způsob omlouvání nepřítomnosti žáků, řešení neomluvené nepřítomnosti a postup zúčastněných subjektů je popsán v materiálu „Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví“, č. j. MSMT-10 194/2002 – 14, jehož aktualizace se připravuje ke dni 1. 9. 2018. Záškoláctvím bývá označován přestupek žáka, který úmyslně zanedbává docházku do školy. Rozlišujeme několik kategorií záškoláctví (Kyriacou, 2004): • Pravé záškoláctví – žák se ve škole neukazuje, ale rodiče si myslí,

	že do školy chodí. • Záškoláctví s vědomím rodičů (jinak také tzv. skryté záškoláctví) – na této formě se podílí několik typů rodičů, jejichž hlavními charakteristikami je buď odmítavý postoj ke škole nebo přílišná slabost ve vztahu k dítěti či závislosti na pomoci a podpoře dítěte v domácnosti. • Záškoláctví s klamáním rodičů - existují děti, které dokážou přesvědčit rodiče o svých zdravotních obtížích, pro které nemohou jít do školy, a rodiče jim absenci omlouvají pro tyto zdravotní důvody. Tento typ záškoláctví je však obtížně rozlišitelný od záškoláctví s vědomím rodičů. • Útěky ze školy – někdy se tomuto typu říká interní záškoláctví, kdy žáci do školy přijdou, nechají si zapsat přítomnost a během vyučování na několik hodin odejdou, přičemž zůstávají v budově školy nebo ji na krátkou dobu opustí. • Odmítání školy – některým typům žáků činí představa školní docházky psychické obtíže, např. v důsledku problémů ve škole souvisejících s obtížností učiva, při strachu ze šikany nebo výskytu školní fobie nebo deprese. Variabilita příčin záškoláctví se odvíjí od množství funkcí, které škola plní. Kromě funkce vzdělávací a výchovné je škola rovněž významným místem socializace, v němž se žák dostává do společnosti svých vrstevníků a získává svou roli v rámci kolektivu, v němž se formují jak sociální, tak osobní vazby. Při zkoumání příčin záškoláctví je proto třeba vzít v úvahu veškeré vlivy, které na žáka v rámci školní docházky působí, a náležitě se jimi zabývat. Pozdním příchodem se rozumí taková neomluvená nepřítomnost žáka, a to i opakovaná, která je na základě analýzy jejích příčin způsobena zpravidla nedbalostí žáka nebo osob odpovědných za výchovu, která trvá zpravidla po určitou část vyučování či hodiny (nebo i jen po část vyučovací hodiny), a to obvykle na jeho počátku. Nepřítomnost ve vyučování v tomto případě není cílem žáka ani osob odpovědných za jeho výchovu. Jak plyne z výše uvedeného, pozdní příchody nastávají v situacích, kdy žák má zájem do školy docházet, ale z nějakého důvodu se mu nedaří být přítomen po celou dobu vyučování. Příčinou pozdních příchodů může být špatná dopravní dostupnost školy (např. dopravní spoj jede jednou za hodinu, ke škole přijíždí až po začátku vyučování) či vyluka dopravního spoje, problémy s vypravením se z domova, případně komplikace pramenící nepříznivé sociální situace (§ 3 písm. b) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách).
Východiska	Změny sociálních poměrů odstranily staré příčiny záškoláctví, které spočívaly častěji v sociální oblasti. V minulosti mnohé rodiny (zvláště méně majetné) omezovaly školní docházku svých dětí, protože děti musely, převážně na vesnici, pomáhat při domácích pracích nebo z důvodu nedostatku financí. V sociálně vyloučených lokalitách se však i v současnosti tyto příčiny mohou na záškoláctví podílet (nedostatek financí na dopravu, hlídání mladších sourozenců apod.).

	Záškoláctví bývá často nepřiměřenou formou řešení konfliktních situací v rodině, ve škole či ve výchovných institucích, přičemž k němu mají sklon zejména děti, které se subjektivně cítí neúspěšné, nezařazené ve skupině nebo prožívají úzkost a strach v prostředí, ve kterém se pohybují. Toto rizikové chování je většinou spojeno s dalšími rizikovými projevy chování jako je zneužívání návykových látek, netolismus, gambling, dětská kriminalita aj. Podle věkové kategorie dětí se vyskytuje ve zvýšené míře na druhém stupni základní škol a graduje ve věku středoškolského studia (15-18 let).
Rizikové a protektivní faktory	1. Doména – společnost Rizikové faktory • příležitost k nelegální činnosti • negativní vzory v okolí • glorifikace rizik a negativního chování v médiích • nízká úroveň vzdělání • nezaměstnanost • prostředí ohrožené sociálním vyloučením • příslušnost k menšinám (zejména problematika romské menšiny) • chudoba Protektivní faktory • kvalitní úroveň školy • pozitivní vzory ve společnosti • pozitivní poselství v médiích • vytváření příležitosti pro rozvoj kreativity mládeže • jasné zákony omezující nedostatečnou povinnou školní docházku • včasné podchycení a práce s rizikovými rodinami v rámci prevence 2. Doména - osobnost jedince Rizikové faktory • hledání náhradního uspokojení při citové deprivaci nebo neuspokojených základních psychických potřebách (potřeba uznání a pozornosti) • volání o pomoc v tíživé akutní situaci – dítě je ve stresu • disharmonický vývoj osobnosti (oploštěná emocionalita, výraznější egoismus, nedostatečná sebekontrola a vnitřní zábrany) problémové chování přerůstá v poruchy chování • projev jiné závažné psychické poruchy (např. schizofrenie, deprese) • experimenty s návykovými látkami u žáků • gambling a jiné formy rizikového chování Protektivní faktory • rozvoj schopností dítěte • svědomitost • extroverze

	• citová stabilita 3. Doména – škola Rizikové faktory • povyšování žáka s mimořádnými vědomostmi a schopnostmi• vysoký počet žáků ve třídě• nedostatečná příprava učitele, přetěžování učitele• odpor ke škole u dětí s menším nadáním (jsou kárány, trestány, či zesměšňovány)• vysoké požadavky na žáka• negativní citové zážitky spojené se slabým prospěchem, neschopností porozumění učivu a tím i zhoršené sociální postavení v kolektivu (porucha mezilidských vztahů)• špatné přizpůsobení školnímu režimu• nechut' ke školní práci• projevy šikanování ve školách• osobnost pedagoga (nespravedlivé hodnocení žáků, lhostejnost k chování žáků, neřešení vážných situací, atd.) Protektivní faktory • zdravé klima školy a třídního kolektivu• podpora učitele• včasná diagnostika výukových obtíží a školní neúspěšnosti a náprava motivace k učení• pozitivní hodnocení• podpora sebevědomí s ohledem na individualitu žáka• včasná systematická a efektivní specifická primární prevence 4. Doména – rodina Rizikové faktory • zanedbávající, příliš autoritativní nebo příliš liberální výchova• nejednotnost výchovného působení• nezájem rodičů o své děti (trávení volného času, nedostatečná péče)• rodiče sami nemají dostatečně osvojené morální normy a jsou pro dítě nevhodným modelem• dítě s problémovým chováním je v roli obětí beránka v rodině – problémy v chování u dítěte pomáhají udržovat rodinnou rovnováhu, jiné problémy se neřeší• zaměstnanost rodičů (pracovní vytíženost, směnnost jejich práce, atd.)• neochota a neschopnost rodičů motivovat dítě ke vzdělávání• nedostatečné právní povědomí o rodičovských povinnostech• aktuální zatěžující či krizová situace v rodině (např. rozvod rodičů, ztráta rodiče, apod.) Protektivní faktory • dobré vztahy v rodině• otevřená komunikace• neautoritativní podpora dítěte a jeho přijímání takového, jaký je• duchovní orientace rodiny

	• kvalitní a podnětné rodinné prostředí • pomoc v obtížných situacích a pozitivní vztahy rodičů a dospělých • včasné podchycení problémů a využití odborné pomoci 5. Doména – vrstevnické prostředí, místní komunita Rizikové faktory • party s negativním cílem činnosti (experimenty s návykovými látkami, kriminální činnost, atd.) • nedostatečná nabídka volnočasových aktivit v komunitě • prostředí ohrožené sociálním vyloučením Protektivní faktory • kvalitní a pestrá nabídka volnočasových aktivit jak v mimoškolní činnosti, tak v místě bydliště • pozitivní vzory ve vrstevnickém prostředí, peer prvek
Síť partnerů, spolupráce v komunitě, kraji	• Školní poradenské pracoviště (školní psycholog, školní metodik prevence, výchovný poradce, speciální pedagog) • PPP (pedagogicko-psychologická poradenství) • SVP (střediska výchovné péče) • OSPOD (oddělení sociálně právní ochrany dětí) • Státní zastupitelství • Policie ČR Podpůrné služby a činnosti stojící mimo školu Podpůrné služby škola může doporučit v případě, že rodina neumí řešit problémy se školní docházkou, případně s jinými formami rizikového chování žáků. Podpůrné služby mohou pomoci rodině řešit např. sociální podporu v případě, že rodina neposílá své dítě do školy proto, že nemá finanční prostředky na jeho dojíždění do školy. Podpůrné služby a činnosti, s jejichž činností musí být škola seznámena, aby mohla žákovi a jeho rodině jejich využití doporučit, zprostředkovat či jich sama využít, je možné rozdělit do tří základních kategorií: 1. Sociální služby Jedná se o služby zaměřené na pomoc a podporu jednotlivým členům rodiny a/nebo rodině jako celku nacházejícím se v nepříznivé sociální situaci za účelem prevence sociálního vyloučení. Základními druhy sociálních služeb jsou podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů: a) Sociální poradenství, které zahrnuje: • základní sociální poradenství – toto poradenství je poskytováno v rozsahu podání informace přispívající k řešení sociálně nepříznivé situace zájemcům o sociální službu a uživatelům sociálních služeb; • odborné sociální poradenství – spočívá v poskytování vysoce erudovaného poradenství různým cílovým skupinám uživatelů této služby, ocitajících se v sociálně nežádoucí situaci. Služba může být zajišťována v poradenských zařízeních (typicky občanské poradny, manželské a rodinné poradny, poradny pro oběti trestných činů a domácího násilí aj.), jakož i terénní

	formou v běžném (i domácím) prostředí klientů služby. Služby sociální péče pomáhají zajistit soběstačnost osobám, u nichž je tato schopnost snížena z důvodu věku nebo dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Cílem je zajistit uživatelům zapojení do běžného života, zajistit důstojné prostředí pro jimi zvolený způsob života v co nejméně omezujícím prostředí. Jedná se např. o služby osobní asistence, pečovatelské služby, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní a týdenní stacionáře, chráněné bydlení. Tuto službu je možné využít v případě, že rodiče mají zdravotní problémy a nedokáží zajistit řádnou docházku do školy svého dítěte, nebo v případě, že v rodině existuje domácí násilí a z toho důvodu nezletilé dítě neplní povinnou školní docházku nebo je mu omezována. Služby sociální prevence zabraňují sociálnímu vyloučení osob, které jsou jím z různých důvodů ohroženy. Cílem služeb je napomoci uživatelům služeb překonat nepříznivou sociální situaci a začlenit se do společnosti, jakož i chránit společnost před vznikem a šířením společensky nežádoucích jevů. Jedná se např. o služby rané péče, telefonické krizové pomoci, azylových domů, domů na půl cesty, dále o sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, terénní programy, kontaktní a intervenční centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež či terapeutické komunity. Všechny tyto uvedené služby je možné využít při podpoře zajištění řádné povinné docházky nezletilých žáků do školy, a to formou pomoci celé rodině. b) Komunitní služby V tomto případě se jedná o služby, jejichž účelem je podpora rodin v péči o děti a při harmonizaci práce a rodiny, např.: hlídání dětí do tří let věku a nad tři roky věku, pomoc s vedením domácnosti i volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti. Služby jsou poskytovány zejména v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání. Dále je možné do spektra komunitních služeb zahrnout např.: • psychologickou a psychiatrickou pomoc a poradenství, • podporu rodičovských kompetencí, • mateřská centra, • volnočasové aktivity pro děti nebo pro rodiny s dětmi (centra pro rodinu, družiny) • podporu v oblasti slučování profesního a rodinného života (zejména přednáškovou činnost a poradenství), • další aktivity realizované v komunitě. c) Činnosti v rámci sociálně-právní ochrany dětí Orgány sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) jsou opatrovníky dětí v soudních řízeních, vyhledávají ohrožené děti, jsou zodpovědné za preventivní opatření v rodinách, zprostředkovávají náhradní rodinnou péči a vypracovávají pro soudy posudky a doporučení. Úkolem těchto orgánů je dohlédnout na to, aby nedošlo k ohrožení zájmů dítěte prostřednictvím: • preventivní a poradenské činnosti v rámci sociálně-právní ochrany dětí,

- činnosti v oblasti náhradní rodinné péče (zprostředkování, realizace),
- péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost (děti ohrožené ve smyslu § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů /dále jen „OSPOD“/),
- činnosti zařízení sociálně-právní ochrany dětí.

2. Státní zastupitelství

Státní zastupitelství je oprávněno podat návrh na zahájení řízení ve věcech

- a) péče soudu o nezletilé [§ 8 odst. 2 ve věci uvedené v odstavci 1 písm.
- b) zákona č. 292/2013 Sb.], jde-li o
 - uložení zvláštního opatření při výchově dítěte,
 - ústavní výchovu
 - pozastavení, omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu,
 - určení data narození.

Z výše uvedeného je zřejmé, že **škola se může obrátit s problémem rizikového chování žáka mimo OSPOD také na příslušné státní zastupitelství**, které je oprávněno řešit případ rizikového chování žáka, a to v termínu kratším než OSPOD.

3. Obecní policie

V případě, že strážník při kontrolní činnosti odhalí dítě nacházející se mimo školu v době školního vyučování, zjistí totožnost dítěte podle ustanovení § 12 a § 13 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, kontaktuje zákonného zástupce dítěte a o skutku sepíše úřední záznam, který předá jak zákonnému zástupci, tak řediteli školy. V případě, že se jedná o podezření z trestného činu, předá strážník tuto skutečnost Policii ČR.

4. Policie ČR

V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, pokud již byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postíženi pro přešupek podle Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (kam byly přesunuty skutkové podstaty přešupků), nebo je-li neomluvená absence žáka příliš vysoká, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR. Případ je řešen na obvodním oddělení policie ČR podle místa trvalého bydliště žáka jako trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže. Problematika záškoláctví je obsažena v trestním zákoně (Trestné činy proti rodině a mládeži), kde je popsána skutková podstata trestného činu včetně trestních sazeb. Kopie hlášení o zanedbání školní docházky se zasílá okresnímu nebo obecnímu úřadu. Nasvědčují-li skutečnosti tomu, že jde o trestný čin, zasílá Policie ČR případ soudu. Ani u soudu nemusí vždy proběhnout jednání. Někdy jde pouze o příkazní řízení v případě, že je vyslýháno

dítě jako nezletilý svědek, je přizván k účasti na soudním řízení kurátor pro děti a mládež. Podle rozsudku se pak pracuje s rodinou a dítětem.

5. Probační a mediační služba

Dopustil-li se žák jako mladistvý nebo jako dítě mladší patnácti let provinění nebo činu jinak trestného, může nad ním soud v rámci opatření ukládaných dle zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, uložit dohled probačního úředníka¹. Toto opatření spočívá v pravidelném sledování chování mladistvého nebo dítěte v jeho rodině a způsobu výchovného působení rodičů na něj, v kontrole dodržování uloženého probačního programu, výchovných povinností a omezení, jakož i v jeho pozitivním vedení probačním úředníkem k řádnému životu v souladu se zákonem.

Bylo-li takové opatření uloženo, bude školu kontaktovat probační úředník, který je soudem pověřen dohled realizovat. V rámci dohledu probační úředník koná pravidelné návštěvy ve výchovném prostředí žáka a shromažďuje informace o jeho prospěchu a chování ve škole. Probační úředník pravidelně informuje soud pro mládež a často i pracovníky OSPOD v rámci mezioborové spolupráce o aktuální situaci a chování dítěte a je v bezprostředním kontaktu s dítětem a jeho rodinou.

Pokud byl nad dítětem stanoven dohled probačního úředníka, je žádoucí v případě výskytu záškoláctví, ale i jakéhokoli jiného problému dítěte ve škole, co nejdříve probačního úředníka vyrozumět, aby mohl ve spolupráci s rodinou, školou i ostatními subjekty zapojenými do výchovného působení na dítě situaci vyhodnotit a pomoci hledat řešení.

Podpůrný systém ve škole

Školy, zejména v oblastech, kde není dostatek sociálních služeb, mohou částečně tento podpůrný systém vytvořit z vlastních zdrojů. V praxi se velmi osvědčila role rodičovského prostředníka. Tuto roli by měla zastupovat osoba respektovaná a věrohodná nejen v rizikových komunitách, ale všeobecně mezi zákonnými zástupci, školou a případně i zřizovatelem a ostatními institucemi.

Pokud je součástí systému terénní sociální pracovník na obci, nabízí se i zde možnost těsné spolupráce školy a zřizovatele v oblasti prevence i řešení záškoláctví.

Za zmínku stojí rovněž možnost využití pozice školní dohledové služby. K náplni školního dohledového pracovníka patří i zaměření se na agresivní chování žáků ve škole, na monitorování chování dětí ve škole a v okolí školy a zejména na eliminaci rizikové chování dětí včetně záškoláctví. Práci dohledové služby lze úspěšně koordinovat s místní i státní policií.

Pozici dohledové služby může vykonávat vhodný vtipovaný adept z řad uchazečů o práci navržený příslušným Úřadem práce (podle požadavků zřizovatele a školy) jako veřejně prospěšnou práci (VPP). Tento pracovník je zaměstnancem zřizovatele (města, obce), který řeší financování i potřebnou administrativu. Zaměstnanec je přidělen škole

¹ § 15 a násl. a § 93 zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

	a ředitel školy mu určí vnitřním předpisem náplň práce, kompetence i zařazení, které zřizovatel po vzájemné dohodě akceptuje. Pracovník dohledové služby tedy není přímým zaměstnancem školy, ale má ve škole místo výkonu práce. Roli rodičovského prostředníka může úspěšně převzít například školní asistent (z projektů ESF - šablony), kterému určuje náplň práce i zaměření ředitel školy. Částečně lze dosud využít rovněž asistenta pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním (rozvojový program MŠMT). Pokud nemá ředitel školy možnost využít tyto pozice lze najít řešení v rámci pedagogického týmu, kdy za předem stanovených podmínek vykonává funkci prostředníka vybraný pedagog.
Legislativní rámec (krajské plány, strategie, webové odkazy)	Školní řád školy a vnitřní řád školského zařízení (je v souladu se základní platnou legislativou); Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek; Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.; Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů; Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů; Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů; Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných; Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, č. j.: 21291/2010-28; Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, čj. 14 423/99-22; Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MSMT-21149/2016) Metodický pokyn MŠMT k zajištění bezpečnosti a ochrany dětí, žáků

	a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, č. j. 37 014/2005-25; Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví; č. j. 10 194/2002-14; možnost využití, připravuje se aktualizace ke dni 1. 9. 2018; Metodické doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků, č. j. MSMT-43301/2013; Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018, MŠMT; www.msmt.cz webové stránky příslušných krajských úřadů, PPP, SVP, jednotlivých škol a školských zařízení
Prevence - nespecifická a specifická (všeobecná, indikovaná, selektivní)	Nespecifická primární prevence – prostřednictvím školního vzdělávacího programu posilovat u žáků kladný vztah ke škole, vzdělání, svým spolužákům a učitelům, nabízet pozitivní vzory chování a posilovat zdravé klima školy, nabídka mimoškolní zájmové činnosti. Pro prevenci (ale i pro okamžitá účinná opatření v eliminaci záškoláctví) se osvědčila i organizační úprava vyučování. Zvláštní důraz je kladen na posílení role třídního učitele a někdy v praxi velmi podceňovaných třídnických hodin, které nejsou legislativně ukotveny. Příkladem může být organizační schéma, kde každý školní den začíná ranním krátkým brífinkem týmu, po němž bezprostředně následuje každodenní čtvrt hodinové setkání třídních učitelů se svými žáky a teprve poté je zahájeno vlastní vyučování. Kromě upevnění vztahů ve třídě umožňují takto pojaté třídnické hodiny získat komplexní přehled o docházce již před vlastním zahájením výuky a škola může problematické případy neodkladně řešit „zvacími telefonáty“ nebo i v opodstatněných případech vysláním asistenta do rodiny. Specifická všeobecná primární prevence – důsledné seznámení žáků a rodičů se školním řádem příslušné školy, s vnitřním řádem školského zařízení při zahájení příslušného školního roku, s preventivní strategií a preventivním programem školy. Seznámit se se školním řádem a vnitřním řádem je nutné zároveň i během školního roku, pokud dojde ke změně. Zejména všeobecnou primární prevencí záškoláctví ale představuje snaha o budování bezpečného pozitivního sociálního klima školy tak, aby se každý žák cítil ve škole komfortně a bezpečně a nebyl ohrožován ani ze strany spolužáků, ani ze strany pedagogů (např. ponižováním). Pokud pedagog využívá třídnických hodin, měl by při nich pracovat interaktivní zážitkovou pedagogikou, skrze ostatní témata rizikového chování, je vhodné si mapovat žáky s možnými sklony k záškoláctví (např.: téma vztahy ve třídě – je nějaký žák vyčleňován, objevuje se šikana, téma návykové látky – má nějaký žák sklony pozitivně hodnotit návykové látky; téma pravidla – dochází k opakovanému porušování pravidel; téma komunikace, rodina – co nám žáci skrze techniky sdělují, je doma vše v pořádku). Pedagog by neměl zapomínat, že záškoláctví je důsledek ne příčina.

	Specifická selektivní a indikovaná primární prevence (včasné zahájení preventivních programů pro rizikové jedince či skupiny žáků a třídní kolektivy. Zahájení spolupráce s odborníky specialisty ze školních servisních zařízení (PPP, SVP atd.) nebo odborníky z nestátních neziskových organizací (certifikované programy).
Doporučené postupy z hlediska pedagoga - školy	Je popsáno v „Metodickém pokynu k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví“, č. j.: MSMT-10194/2002-14, který je možné využít, a v Metodickém doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků, č. j. MSMT-43301/2013. Doporučený postup školy a) První kontakt se zákonným zástupcem při absenci žáka Při neomluvené absenci v rozsahu alespoň jedné vyučovací hodiny třídní učitel eviduje nepřítomnost a vyčká, zda zákonný zástupce žáka omluví a doloží důvody jeho nepřítomnosti ve vyučování do 3 kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti (§ 50 odst. 1 a § 67 odst. 1 školského zákona), za podmínek stanovených školním řádem. Třídní učitel upomíná zákonného zástupce žáka k doložení důvodu nepřítomnosti žáka vhodným způsobem. Není-li důvod nepřítomnosti doložen ani po upomínce, třídní učitel o tom učiní záznam (obsahující datum nepřítomnosti, datum nástupu žáka do školy, datum a text upomínky). Třídní učitel kontaktuje zákonného zástupce a informuje jej o absenci žáka. • Zákonný zástupce o nepřítomnosti žáka ve škole neví, učitel se dotáže na možný důvod nepřítomnosti, probere situaci se zákonným zástupcem dítěte, motivuje jej k rozhovoru s dítětem a řešení situace domluvou; • Zákonný zástupce o nepřítomnosti žáka ve škole ví, učitel se dotáže na důvod nepřítomnosti, který je: - omluvitelný – učitel vyzve k doložení omluvené důvodu nepřítomnosti žáka ve škole - neomluvitelný – zde je třeba vzít v úvahu problém, který vedl k absenci dítěte, a postupovat podle získané informace (zopakovat důležitost pravidelné školní docházky, případně informovat o možnostech a nabídnout službu, kontakt, zprostředkování dávky či jinou pomoc k odstranění faktoru, který k nepřítomnosti vedl (poradenství, nezvládá látku – doučování, nutnost péče o domácnost – odlehčovací služba, nedostatek peněz na jízdenku do školy – kontakt na příslušný odbor úřadu, ...) Prostřednictvím neformálního rozhovoru učitel zjistí důvod nepřítomnosti dítěte, případně možný motiv, který jej k záškoláctví vedl. Společně domluví další postup ve věci (domluva, zajištění poradenství, doučování, služby, ...). Výsledek je zaznamenán. V komunikaci se zákonnými zástupci žáka je vždy třeba klást důraz na pozitivní přístup a konstruktivní řešení. Je třeba objektivně popsat situaci, zdůvodnit, proč je tato situace nežádoucí, popsat žádoucí stav a

domluvit se na opatření, která budou přijata k jeho nastolení.   Nejpozději postupem od tohoto bodu začíná spolupráce třídního učitele a školního metodika prevence na případu konkrétního žáka. O nežádoucím jevu, o kontaktu se zákonnými zástupci, o výstupu, který kontakt přinesl, informuje třídní učitel ředitele školy, školního metodika prevence a výchovného poradce.   b) Písemná pozvánka k osobnímu jednání Nedaří-li se kontaktovat zákonného zástupce žáka, následuje písemná pozvánka k osobnímu setkání zákonných zástupců s třídním učitelem, a to v následujícím sledu, pokud zákonný zástupce nereaguje: • neformální – pozvánka k osobnímu setkání s třídním učitelem za účelem konzultace (např. prostřednictvím e-mailu nebo jinak doručenou pozvánkou)• formální, doporučeným dopisem• formální, doporučeným dopisem s doručenkou (doručenky jsou součástí záznamu o přijatých opatřeních), kdy je pozvánka k osobnímu setkání doplněna poučením o opatřeních, k nimž bude nutno přistoupit, nepodaří-li se navázat spolupráci se zákonnými zástupci. c) Schůzka zákonných zástupců žáka s třídním učitelem Osobní schůzka, kde je se zákonnými zástupci probрана situace žáka, případně situace rodiny, učitel zjišťuje možné příčiny záškoláctví a domlouvá s rodiči postup k nastolení žádoucího stavu. V tomto bodě je již o situaci informován školní metodik prevence, případně výchovný poradce, který ve věci poskytne své stanovisko spolu s návrhem dalšího postupu. V ideálním případě se školní metodik prevence, případně výchovný poradce osobního setkání se zákonnými zástupci účastní. Účast žáka je velmi vhodná.   Zápis o schůzce je součástí záznamu o opatřeních, s jehož účelem, jakož i s dalším možným nakládáním s ním, budou zúčastnění seznámeni. Zápis bude učiněn do formuláře, a to s podpisem všech zúčastněných. S rodiči je domluven termín další schůzky, reflektující povahu a závažnost konkrétního případu, jakož i charakter a časovou náročnost opatření, na jejichž přijetí ke zlepšení situace se strany dohodly. Na této schůzce je třeba sledovat a vyhodnocovat plnění opatření v rámci jednání všech zúčastněných a případně ji opakovat. Pokud by opatření plněna nebyla, je nutné nastavit další postup.   d) Podpis Individuálního výchovného programu v případě, že je využíván Individuální výchovný program (dále jen IVýP) je forma spolupráce mezi školou, žákem, zákonným zástupcem, případně další zúčastněnou stranou, při řešení rizikového chování žáka. Cílem IVýP je odstranit rizikové chování žáka a předejít tak důsledkům z tohoto chování vycházejícím.   Při řešení problému se škola obrací k zákonnému zástupci žáka jako k partnerovi, s nímž pracuje na dosažení stejného cíle – odstranění rizikového chování žáka. Soustředěný a jednotný tlak obou důležitých

institucí (školy a rodiny) na žáka zvyšuje pravděpodobnost úspěchu.   V mnohých případech výskytu rizikového chování se často stává, že zákonný zástupce žáka si je vědom rizikového chování svého dítěte, ale sám nemá potřebné kompetence k řešení situace. Tlak školy na úpravu chování žáka je pro něj zdrojem frustrace, kterou se může snažit zmírnit např. odmítavým postojem ke škole nebo vyhýbáním se společné komunikaci se školou. IVýP nabízí prostor pro vzájemný dialog a možnost vyhledat a nastavit vhodnou podporu pro žáka/zákonného zástupce k získání potřebných kompetencí směřujících k odstranění rizikového chování.   Praxe v rámci pokusného ověřování IVýP ukázala, že mnohé rodiny, které byly původně školou označeny jako spíše nespolupracující až ofenzivní, se v průběhu spolupráce ukázaly jako přístupné, ale spíše bezradné a potřebující podporu. Užší spolupráce v podpůrném, ale pevně ohraničeném prostředí, od sebe oddělí rodiny bezradné od rodin, které spolupráci skutečně odmítají.   Jestliže se tedy na základě schůzkami nastavené spolupráce nedaří situaci zlepšit, následuje sepsání a podepsání Individuálního výchovného programu. Dokument, v němž se všechny zainteresované strany písemně dohodnou na dalším postupu, stanoví konkrétní opatření, která budou přijata konkrétními osobami v konkrétním časovém úseku, spolu s režimem sledování dodržování dohodnutých opatření a návrhem postupu v případě jeho nedodržení.   Schůzky, na které má být podepsán Individuální výchovný program, se účastní: • třídní učitel, • žák, • zákonný zástupce/i žáka, • školní metodik prevence, • ředitel školy, • výchovný poradce, školní psycholog, pracovník školního poradenského pracoviště, jsou-li k dispozici, • pracovník Probační a mediační služby ČR, byl-li nad žákem stanoven dohled, • pracovník OSPOD, je-li žákovi poskytována sociálně-právní ochrana, • další osoby, jež hrají roli v životě žáka (trenér/vychovatel/instruktor mimoškolní aktivity, sourozenec dítěte, ...), pokud je jejich účast vzhledem k okolnostem účelná, • případně další osoby, jejichž účast navrhnou zákonní zástupci (právní zástupce, zástupce organizace zabývající se ochranou menšin, ...). Účelem této schůzky je rozbor nežádoucího chování žáka v rámci širší skupiny zainteresovaných lidí, zjišťování příčin i důsledků tohoto jevu a společné nacházení možných řešení.   Cíle: • reakce na vzniklou situaci žáka, • vyhodnocení situace žáka a jeho rodiny s cílem nalézt optimální

	řešení, • tvorba osobních kontaktů mezi zainteresovanými osobami, • stimulace zákonných zástupců dítěte k plnění povinností, • koordinace postupu jednotlivých osob ke zlepšení situace, • získání nástroje ke kontrole plnění domluvených kroků. Všichni zúčastnění budou seznámeni s tím, k čemu IVÝP slouží a jak s ním bude nakládáno. Po sestavení Individuálního výchovného programu a jeho schválení zúčastněnými stranami dojde k realizaci přijatých opatření, průběžnému sledování situace a k reflexi změn, pozitivních i negativních. Vyhodnocení situace a nastalých změn se bude provádět při dalších setkáních. Je nutno zachovat pozitivní přístup, chválit i za drobné pokroky, v případě stagnace podpořit, poskytnout pomoc. Na základě získaných informací lze IVÝP přehodnotit a pozměnit, ukáže-li se v kontextu nových zjištění jako nevyhovující. e) Postoupení případu další straně Pokud ani přes veškerou podporu nedojde k odstranění rizikového chování žáka (a to z důvodu, že žák není schopen za dané podpory na svém chování pracovat či jedna/více stran není schopna danou podporu v potřebné míře poskytovat), je rodina indikována pro spolupráci s další stranou, která má k řešení dané situace potřebné nástroje (odborné či právně vymahatelné). Škola aktuálně využila všech dostupných způsobů řešení rizikového chování žáka a možností podpory zákonných zástupců, případ je předán do kompetence další straně (OSPOD, Policie ČR apod.).
Možnosti a limity pedagoga - školy	1. Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga Jedním z hlavních úkolů pro učitele, rodiče, případně i pro psychology je vyšetření příčin záškoláctví. Náprava již rozvinutého záškoláctví bývá velmi obtížná, proto by měla být jeho předcházení věnována maximální pozornost. Prvním krokem k nápravě je problém včas rozpoznat a porozumět individualitě dítěte. Nezbytnou podmínkou překonávání vzniklých obtíží je spolupráce rodičů, učitele a i poradenských pracovníků školy. Chceme-li zvolit správný způsob pomoci a integrovat žáky zpět do školy, musíme vzít v úvahu rozdíly mezi záškoláky a dětmi odmítajícími školu. Doporučujeme následující postup s ohledem na cílovou skupinu, s níž pracujeme. Příprava na jednání je nezbytná. Kontakt s dítětem: • nutné komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování • hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte • zaměřit se na prožívání dítěte v dané situaci • zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí teď • společně hledat cesty k nápravě • má-li dítě vůli chovat se lépe, připravit mu pro to podmínky v rodině i ve škole (tato vůle nesmí být promarněna) • ocenit ho

Rodiče: • vyjádřit porozumění jejich emocím, ocenit je• vést je v komunikaci k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování• upravovat chování k dítěti (způsob komunikace mění vnitřní postoj)• vést k porozumění motivace chování dítěte• soustředit se na to, co rodiče mohou, nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace• na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto• dohodnout se na následném sezení k reflexi, jak dohodnutá opatření fungují případně k hledání dalších možností Učitelé: • způsob komunikace o dítěti je shodný jako při komunikaci s rodiči• vysvětlovat motivaci chování dítěte v souvislosti s rodinným prostředím, výchovným přístupem rodičů, aby učitel mohl chování dítěte hlouběji chápat• vést k dlouhodobé podpoře dítěte, které má snahu zlepšit svoje chování, nebrat to jako samozřejmost, ale oceňovat, povzbuzovat Doporučené postupy pro učitele jsou (Lazarová, 2008):   1. Čím dříve je záškoláctví odhaleno, tím lépe pro dítě. Při hledání příčin si udělat dostatek času pro analýzu případu, spojit se s rodiči, případně psychologem.2. Je-li záškoláctví důsledkem neúnosné školní situace, navodit změnu. Naplánovat dlouhodobá opatření, aby se situace neopakovala.3. Pokud se záškoláctví rozmáhá ve velkém a máme-li podezření a na hrozbu závislostí, spolupracovat s pedagogicko-psychologickými poradnami a speciálně pedagogickými centry.4. Učit se v třídním kolektivu zjistit, jaké postavení má problémový žák. Bojí-li se učitelům nebo rodičům svěřit, předat ho do péče psychologa.5. Pomoci dítěti při návratu do třídy. Doprovodit ho při prvním vstupu do kolektivu. Nemluvit o tom. K vyřešenému případu se již nevracet a neprojevat nedůvěru. Domluvit se s rodiči na těsném kontaktu, aby bylo případně další záškoláctví včas odhaleno.6. Učitel bere v úvahu vlastní pocity ve vztahu k problémovému žákovi. Měl by se zbavit předsudků a postavit všechny žáky na stejnou „startovní čáru“. 2. Pro pracovníky školního poradenského pracoviště, PPP a SVP: • probrat s dítětem, jak záškoláctví prožívalo, aby mohlo odžít své případné negativní pocity (strach z prozrazení, strach z následků, napětí, prázdnotu, nutnost lhát a kamuflovat);• vést rodiče ke zjištění, že negativní emoce už byly pro dítě dostatečným trestem;• připravit podmínky pro návrat do školy;• domluvit se s rodiči a školou na systému zvýšené kontroly docházky dítěte;• více se zajímat, jak se dítěti daří, co ve škole prožívá, včas řešit

	případné problémy. Nevhodné postupy Za nejvíce rizikové v rámci prevence a řešení záškoláctví na školách a školských zařízeních se považuje: • nedůslednost učitelů v dodržování školního řádu, nastavených pravidel tříd, špatná komunikace s vedením školy, kolegy, žáky; • nejednotný, pseudohumánní přístup pedagogů v dodržování nastavených pravidel ve vztahu k řešení záškoláctví; • nekompetentní (mocenská, neprofesionální, žádná) komunikace s rodiči, zákonnými zástupci žáků; • shazující, škatulkující, zesměšňující, mocenská komunikace s žákem; • obavy ze setkání s rodiči.
Způsob omlouvání nepřítomnosti žáka při vyučování	Nepřítomnost nezletilého žáka základní školy ve škole omlouvá jeho zákonný zástupce, nejlépe již první den jeho nepřítomnosti ve škole. Důvody žákovy nepřítomnosti ve škole je zákonný zástupce povinen doložit nejpozději do tří kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti žáka (§ 50 odst. 1 školského zákona). Způsoby, jakými je dokládá, stanoví školní řád. Lhůta tří kalendářních dnů běží ode dne, který následuje po prvním dni nepřítomnosti žáka ve škole. Nedoloží-li zákonný zástupce důvody žákovy nepřítomnosti v uvedené lhůtě, považuje se žákova nepřítomnost za neomluvenou. Přesáhne-li nepřítomnost žáka ve škole tři dny, může škola požadovat, považuje-li to za nezbytné, doložení nepřítomnosti žáka z důvodu nemoci (potvrzení) příslušným praktickým lékařem žáka, popř. ošetřujícím lékařem nebo klinickým psychologem, a to jako součást omluvenky vystavené zákonným zástupcem nezletilého žáka. Podrobnosti upravuje školní řád. Ve výjimečných případech (především v případě časté nepřítomnosti žáka nasvědčující zanedbávání povinné školní docházky), může škola požadovat potvrzení ošetřujícího lékaře, popř. příslušného praktického lékaře nebo klinického psychologa, i v případě nepřítomnosti kratší než tři dny. Je-li vystavení potvrzení lékařem požadováno v rámci poskytování přímé zdravotní péče hrazené ze zdravotního pojištění, je vystavení tohoto potvrzení hrazeno ze zdravotního pojištění.² Není-li však vystavení takového potvrzení požadováno v rámci poskytování zdravotní péče hrazené ze zdravotního pojištění, tedy pokud zdravotnické zařízení vyhledá žák a jeho zákonný zástupce s cílem pouhého vydání potvrzení o dočasné neschopnosti žáka ke studiu nezávisle na poskytnutí zdravotní péče (např. několik dní po odeznění nemoci), je vystavení potvrzení o dočasné neschopnosti žáka ke studiu poskytnuto za úhradu³. Zákonný zástupce žáka může určit zaměstnance školy (např. ředitele

² § 38 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění

³ „PROHLÁŠENÍ Ministerstva zdravotnictví k „Omlouvání nepřítomnosti žáků v základní škole ze strany lékařů a klinických psychologů““ ze dne 20. 11. 2012

	školy), který je o zdravotním stavu nezletilého informován (§ 33 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách). Při volbě tohoto postupu je vhodné připravit rodičům tento souhlas v rozsahu, který opravňuje zaměstnance školy nebo konkrétní osobu (ředitele školy) získat stručnou informaci o zdravotním stavu žáka v rozsahu nezbytném pro účely omlouvání absence (zda žák má zdravotní komplikace či zda je nemocný, zda tato komplikace vylučuje jeho účast na vyučování a jak dlouho jeho indispozice trvá nebo pravděpodobně bude trvat). Je třeba mít na paměti, že tento souhlas může zákonný zástupce žáka kdykoli odvolat. V tomto kontextu je rovněž vhodné zmínit, že požadování kopií zdravotnické dokumentace či plnohodnotných lékařských zpráv a nálezů již sahá nad rámec možných požadavků školy a výrazně zasahuje do soukromí žáka a jeho rodiny.
Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět (rodiče, PPP, OSPOD, Policii ČR atd.).	O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce, který tyto údaje vyhodnocuje. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje její věrohodnost. Doporučuje se, aby řešil neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává. Pokud má žák víc než 10 neomluvených hodin, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence, zástupce rady školy (pokud byla zřízena), popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu. Pokud žák řádně neplní povinnou školní docházku, může mu být uloženo některé z kázeňských opatření, o nich pojednává § 31 školského zákona. Kázeňským opatřením v systému základního vzdělávání je speciálně věnována Vyhláška č. 48/2005 Sb., § 17 a v systému středního vzdělávání Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění pozdějších předpisů. Pokud žák poruší povinnosti stanovené školním řádem, lze mu podle závažnosti tohoto provinění uložit napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele nebo důtku ředitele. Pravidla pro jejich ukládání stanoví školní řád. Třídní učitel oznamuje uložení důtky třídního učitele řediteli školy. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání na pedagogické radě. Uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody se neprodleně oznámí žákovi a jeho zákonnému zástupci. Zaznamenává se do dokumentace školy (do katalogových listů).

Dalším kázeňským opatřením podle školského zákona je podmíněné vyloučení žáka ze školy. Lze k němu přistoupit pouze v případě, jedná-li se o žáka, který již splnil povinnou školní docházku a dopustil se závažného porušení povinností stanovených školským zákonem nebo školním řádem. Jedná se o krajní prostředek, jehož aplikaci je nutno v každém jednotlivém případě důkladně zvážit. Mezi kázeňská opatření patří také fikce zanechání vzdělávání, a to v případě popsaném v ustanovení § 68 školského zákona: <i>„Jestliže se žák, který splnil povinnou školní docházku, neúčastní po dobu nejméně 5 vyučovacích dnů vyučování a jeho neúčast není omluvena, vyzve ředitel školy písemně zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého žáka, aby neprodleně doložil důvody žákovy nepřítomnosti; zároveň upozorní, že jinak bude žák posuzován, jako by vzdělávání zanechal. Žák, který do 10 dnů od doručení výzvy do školy nenastoupí nebo nedoloží důvod nepřítomnosti, se posuzuje, jako by vzdělávání zanechal posledním dnem této lhůty; tímto dnem přestává být žákem školy.“</i>   V mnoha případech je jako sankční institut vnímána také snížená známka z chování, ačkoli se nejedná přímo o kázeňské opatření. Její uložení je popsáno v pravidlech pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků, mezi které patří i hodnocení jejich chování, která stanoví školní řád (§ 30 odst. 2 školského zákona).   Je však třeba zdůraznit a důsledně dodržovat zásadu, že sankcionovat lze pouze zaviněné porušení povinnosti. Udělit napomenutí, důtku nebo snížit známku z chování žákovi, kterému v účasti na vyučování brání překážka objektivního charakteru, proto nepřichází v úvahu – nelze trestat žáka za pochybení jiné osoby, např. rodiče, který neplní své rodičovské povinnosti.   V zájmu zjišťování příčiny záškoláctví žáka a jejího odstranění může ředitel požádat o spolupráci odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, střediska výchovné péče, popř. orgány sociálně-právní ochrany dětí.   V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin (doporučené počty neomluvených hodin, které jsou zde uváděny, mohou školy přizpůsobit svým podmínkám), zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) orgánu sociálně právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu. V rámci sociálně-právní ochrany se dětmi a mladistvými s opakovanými poruchami závažného rázu zabývají kurátoři pro děti a mládež. Jejich úkolem je v tomto případě řešení případů záškoláctví ve spolupráci s rodiči a se školou. Postupují mj. podle zákona č. 359/1999Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.   Oznámení školy o zanedbání školní docházky je přiděleno referentovi, který projednává přestupky (kurátor pro děti a mládež oznámení

	dostane jen na vědomí.) Ten zváží, zda jde o přeštep nebo se může jednat o trestný čin. (V tomto případě se věc posílá na příslušné oddělení Policie ČR). Věc lze poslat k posouzení státnímu zástupci na Okresní státní zastupitelství. Pokud jsou materiály o vině rodičů dostačující a referent usoudí, že je již není třeba předvolat, proběhne zkrácené příkazní řízení, při němž se bez nařízení jednání vydá rozhodnutí ("příkaz") o vině rodičů nebo zákonných zástupců. Mohou dostat napomenutí nebo pokutu do výše 5 000 Kč. V tomto případě se náhrada nákladů na řízení neplatí. Kdyby s příkazem zákonní zástupci nesouhlasili a odvolali se, příkaz by se zrušil a proběhlo by nezkrácené příkazní řízení. To bývá zahájeno také v případě, jsou-li o vině rodičů pochybnosti. Jde o ústní jednání. Zákonní zástupci jsou předvoláni jako obvinění. Za nezkrácené řízení se platí také náhrada nákladů řízení ve výši 1000 Kč (lze odpustit, nutno zdůvodnit). Pokud vyjde najevo, že rodiče nejsou vinni, řízení se odloží nebo zastaví (např. v případě, když rodiče dítě do školy vodí a ono pak opakovaně utíká). Je třeba rozlišovat, zda se jedná o nedbalost nebo úmysl neposílat dítě do školy. V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR. Problematika záškoláctví je obsažena přímo v trestním zákoně (trestné činy proti rodině a mládeži), nově se uvádí v trestním zákoníku Trestné činy proti rodině a dětem. V odhalování záškoláctví pomáhají také městští strážníci. V případě, že strážník při kontrolní činnosti zjistí, že dítě v dané době má být ve škole a není, zjistí totožnost dítěte, kontaktuje zákonného zástupce, o skutku sepíše úřední záznam - většinou úřední záznam předává pouze Policii ČR, záznam je součástí spisového materiálu, bývá uložen na služebně. Strážník o zjištěných skutečnostech (nálezu dítěte venku v době, kdy má být ve škole – záškolák) informuje příslušné orgány na základě svých povinností a pravomocí (Policie ČR, OSPOD, zákonní zástupci, případně další instituce dle konkrétní povahy případu). Dále strážník postupuje podle konkrétní situace a přistižení dítěte za školou nebo např. při krádeži nebo páchání jiné trestné činnosti řeší a oznamuje škole a jeho zákonným zástupcům.
Doporučené odkazy (internetové, literatura apod.)	Odkazy, literatura FICOVA, L. Záškoláctvo ako problém súčasnej základnej školy. Vyd. 1. Bratislava: OZ V4, 2011. 101 s. ISBN 978-80-89443-06-2. JEDLIČKA, R. A KOL. Děti a mládež v obtížných životních situacích. Praha: Themis, 2004. JEDLIČKA, R., KOŤA, J. Aktuální problémy výchovy. Praha: Karolinum, 1998. JINDROVÁ, M. (2012). Rizikové chování dětí a jeho právní dopady. Příručka učitele. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga. JŮVA, V. Základy pedagogiky. Brno: Paido, 2000. KROWATSCHEK, D., DOMSCH, H. 2007. Do školy beze strachu - Jak překonávat obavy dětí z nepříjemných zážitků. Brno: Computer Press, 2007. str. 144. 978-80-251- 1767-5. KŘÍŽ, J. Duševní poruchy a poruchy chování u dětí a mladistvých. 1. vydání. JU České Budějovice. KYRIACOU, CH. Řešení výchovných problémů ve škole. Praha:

Portál, 2004.   LAZAROVÁ, B. Netradiční role učitele. O situacích pomoci, krize a poradenství ve školní praxi. 2. vyd. Brno: Paido, 2008.   MASÁKOVÁ, V. Chodí za školu. Rodina a škola, 2001, 48(1), s. 6. ISSN 0035-7766.   MATOUŠEK, O. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2003.   Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví; č. j. 10 194/2002-14.   Metodické doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků, č. j. MSMT-43301/2013.   MIOVSKÝ, M. et al. (2015). <i>Prevence rizikového chování ve školství</i> (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.   MIOVSKÝ, M. et al. (2015). <i>Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi</i> (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.   MIOVSKÝ, M. et al. (2015). <i>Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování</i> (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny.   ŠOTOLA, J. et al. Systémová spojení: spolupráce jako nástroj překonávání důsledků sociálního znevýhodnění ve vzdělávání. Praha: Člověk v tísní, [2012]. 121 s. ISBN 978-80-87456-25-5.   PILARĚ, J. Problematika záškoláctví. <i>Prevence sociálně patologických jevů</i>, 2003, 2(3), s. 7-9.   TRAIN, A. Specifické poruchy chování a pozornosti. Praha: Portál, 1997.   UHLÍKOVÁ, Š. et al., Děti, škola a problémy aneb Bez školy to nepůjde: příčiny potíží, třídní klima, indikovaná prevence, psychoterapie, specifické problémy, kazuistiky. Písek: Arkáda - sociálně psychologické centrum v Písku, ©2011. 50 s. ISBN 978-80-260-1074-6.   VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál, 2004.   Vybrané formy rizikového chování: [materiály pro výchovné poradce a metodiky prevence na ZŠ a SŠ. Praha: Raabe, ©2011. [104] s. Dobrá škola. <i>Výchovné poradenství</i>; 4. ISBN 978-80-87553-25-1.   Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách, MŠMT, únor 2014.   VANĀKÁTOVÁ, E. et al., Co dělat, když – praktické náměty k prevenci a intervenci rizikového chování. Kapitola <i>Záškoláctví</i>, <i>Listy A</i> 1. 3., s. 27.